

Siirtolaisuusinstituutin Pohjanmaan aluekeskus

Markku Mattila

Huhtikuun alussa Alahärmässä julkistettu Heli Jokisen teos ”Eihän semmosille reissuille heikompia astioita vierä” herätti ansaittua mielenkiintoa myös tiedotusvälineissä: Pohjanmaan radiosta ja paikallisista sanomalehdistä alkaen aina valtakunnallista aamutelevisiota myöten haastateltiin tekijää amerikkalaisien arjesta ja elämästä. Julkaisijan ylpeydellä voi todeta, että huomio oli ansaittua, sillä kyseessä on uraa uurtava teos ennen tutkimattomalta saralta. Heli myös jatkaa aiheen parissa, sillä Suomen kulttuurirahasto myönsi hänelle helmikuussa apurahan väitöskirjatyöhön. Onnea ja menestystä laajenevan tutkimushankkeen parissa!

Maaliskuulla saimme aluekeskukseen tiedon siitä, että tutkimushanke Maaseudun maahanmuuttajat: Suomalaisen maaseudun asema ja merkitys työperäisen maahanmuuton kohdealueena sai rahoitusta Maa- ja metsätalousministeriöstä. Hanke on aluekeskuksen, Helsingin yliopiston Ruralia-instituutin (Seinäjäki) ja Turun yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen yhteishanke. Tutkimuksessa vertaillaan Varsinais-Suomea ja Etelä-Pohjanmaata. Työ on aloitettu huhtikuussa tilastomateriaalin tuottamisella. Jatkossa haastatellaan tutkimusalueen yrityksiä sekä työperäisiä maahanmuuttajia. Tutkimusraportti valmistuu ensi vuoden puolella.

Tutkimus on erittäin ajankohdainen siltäkin kannalta, että erityisesti Etelä-Pohjanmaalla – joka perinteisesti on ollut vähän maahanmuuttajia houkutelutta aluetta

– maahanmuuttoon on alettu kiinnittää aktiivista huomiota. Voisi sanoa, että hanke pyrkii oppimaan Varsinais-Suomen kokemuksesta ja tarjoamaan tämän tiedon eteläpohjalaisten käyttöön.

Myös toinen myönteinen rahoituspäätös on saatu. Toukokuun alkupuolella aluekeskus sai Etelä-Pohjanmaan kehittämisrahastosta rahoitusta heinäkuun ensi viikolla Alahärmässä järjestettävälle tapahtumalle. Tapahtuma niveltyy Härmäläiset Häjylyt -kesätapahtumaan. Aluekeskus esittelee siirtolaisrekisteriä, pyrkii keräämään materiaalia, kertoo omasta toiminnastaan sekä Suomen Siirtolaisuusmuseosta, esittelee ja myy kirjallisuutta. Lisäksi esillä on kaksi näyttelyä teemoinaan Australian siirtolaisuus (tuettuna filmimateriaalilla) ja siirtolaisten tekemä työ.

Häjyilyjen yhteydessä Alahärmän kunta järjestää juhlaseminaarin, jonka aiheena on siirtolaisuus. Allekirjoittanut sai kunnian tulla kutsuksi seminaarin alustajaksi. Seminaarissa esiintyy myös FM Petri Rekonen, joka puhuu oman tutkimuksensa pohjalta eteläpohjalaisten siirtolaisuudesta Ruotsiin. Rekonen on kirjoittanut aiheesta Etelä-Pohjanmaan historian osaan numero VII. Tutkimustyö tehtiin aikanaan aluekeskuksen suojassa.

Keski-Pohjanmaan siirtolaisuus on ollut Pohjanmaan siirtolaisuuden vähiten tutkittua aluetta. Vuoden alussa Jyväskylän yliopiston opiskelija Teemu Haatainen aloitti aiheen parissa. Hänen tavoitteenaan on pro gradu -tutkimus, jossa tilastomateriaaliin keskittyen selvi-

tettäisiin keskipohjalaisen siirtolaisuuden päälinjat, lähtö- ja kohdealueet 1800-luvun lopulta aina Ruotsin siirtolaisuuteen asti. Toukokuun alussa Haatainen esitteli syventävien opintojensa seminaariesitelmänä tilastollisen katsauksen Keski-Pohjanmaan suureen Amerikan-siirtolaisuuteen vuosina 1893–1914.

Haataisen mukaan tutkimusajankaksolla Keski-Pohjanmaalta lähti siirtolaiseksi lähes 37 000 henkeä (koko maasta lähti 253 000 henkeä). Tämä tekee maakunnasta yhden vilkkaimmista muuttoalueista. Vilkkaimmat muuttokunnat olivat Uusikaarlepyy, Toholampi, Munsala, Veteli ja Evijärvi. Tuloksiaan kartallistaessa Haatainen osoittaa, että siirtolaisuusvolyymin painottui eteläiseen Keski-Pohjanmaan, josta Haatainen erottaa erityisen ”siirtolaiskolmion”: pohjoisesta Lohtajalta kaakkoon Toholammelle ja Lestijärvelle, josta kohden länttä Evijärven kautta Munsalaan. Mielenkiintoinen tulos on myös se, että absoluuttisina numeroina siirtolaisuus oli suomenkielinen ilmiö, mutta suhteellistettuna väkilukuun kuva muuttuu: suomenkielisten kuntien siirtolaisuus oli lähes 11 promillea, kun taas ruotsinkielisissä kunnissa se nousi lähes 12,5 promilleen. Haataisen tutkimuksen edistymistä voi seurata hänen nettisivuiltaan (<http://users.jyu.fi/~tepehaat/Gradu/>).

Kesä tuo tullessa Suomessa lomailevat siirtolaiset ja siirtolaisten jälkeläiset. Myös aluekeskus on perinteisesti saanut vastaanottaa näitä kesäisiä turisteja. Toivottavasti he tänäkin kesänä lennähtävät sankoin joukoin kattomme alle!